

Suuri AKEPiKe -kyselyn 2021 tulokset

Teksti & kuvat: Juliaana Grahn, Jarkko Rikkilä

Sisällysluettelo

<i>Johdanto</i>	3
<i>Kyselyn tausta ja toteutus</i>	4
<i>Tulokset</i>	5
<i>Johtopäätelmät</i>	24
<i>AKE-toiminnan vaikuttavuus</i>	24
<i>Viestintä ja AKE-tiedon lisääminen</i>	24
<i>Alueelliset erityispiirteet</i>	25
<i>Oppimissisältöjen arviointi ja painotukset</i>	25
<i>Kirjastoalan osaamisen kehittämisen tulevaisuus</i>	26
<i>Tulevaisuus</i>	27
<i>Onnistumiset, akepik on</i>	27
<i>Parannuskohteet, akepik voi...</i>	27
<i>Tulevaisuuden sisällöt</i>	27

Johdanto

”Miten kohderyhmän tavoittamisessa onnistuttiin ja miten kohderyhmä osallistui toiminnan suunnitteluun?” ovat kysymyksiä, jotka toistuvat alueellisen kehittämistehtävän raportoinnin yhteydessä. Kehittämistehtävän toteuttamisen lähtökohta on alueellisten erityispiirteiden huomioiminen. Pirkanmaa ja Keski-Suomi kattaa monenlaisia kirjastoja, erilaista kirjastotoimintaa ja varmasti myös erilaisten kirjasto-osaajien erilaisia odotuksia kehittämistehtävälle. Kyselyn tavoitteena oli mahdollistaa kohderyhmän eli PiKe-alueen henkilöstön osallistuminen toimintaan.

Kyselyyn vastasi 141 Pirkanmaan ja Keski-Suomen kirjastolaista. Tampereen kaupunginkirjastosta vastaajia oli noin kolmannes, yhteensä 38 vastaajaa ja muista PIKI-kirjastoista 45. Jyväskylästä kertyi noin viidennes eli 29 vastausta ja muista Keski-kirjastoista 25. Vastaajien jakauma vastaa melko hyvin alueen henkilöstörakennetta. Kohderyhmästä kolmannes työskentelee Tampereen kaupunginkirjastossa, toinen kolmannes PIKI-kirjastoissa ja kolmas kolmannes Jyväskylän kaupunginkirjastossa ja Keski-kirjastojen alueella.

Kyselyn vastausten kautta piirtyy osittain ajatuksia vahvistava ja paikoin ennakkoajatuksista poikkeava kuva kehittämiskirjastotoiminnan vaikutuksista. Vastaajat kokevat kehittämiskirjaston toiminnan auttaneen heitä työssä. Sisällöt ovat vastanneet yleisesti tarpeeseen ja AKE-toiminta on tukenut osaamisen kehittämistä. Huomiot ovat merkittäviä, koska vuoden 2018 alusta lähtien toteutettua kehittämistehtävää on pidettävä vielä iältään nuorena. Reilun kolmen vuoden aikana toiminnan tavat ja rakenteet ovat vakiintuneet. Alueellisella kehittämistehtävällä on tärkeä rooli kirjastojen ja kirjastolaisten tukemisessa.

Onnistumisten ja positiivisten huomioiden lisäksi kyselystä nousee parannuskohteita. Alueellisten erityispiirteiden ja erityisesti pienten kuntien näkökulma tulee ottaa vahvasti mukaan. Koulutusten jälkeen tapahtuvaa reflektointia ja käsittelyä kirjastoissa on mahdollista parantaa. Kirjastoalan substanssien ja tietopohjaisten koulutussisältöjen tueksi kaivataan työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvää oppimista. Viestintäkanavien kehittämistä ja priorisointia on jatkettava, jotta toiminta tavoittaisi mahdollisimman monen kirjastolaisen alueella. Pienten kuntien henkilöstön osallistumismahdollisuuksien lisääminen on tärkeä osa kokonaisuutta.

Kyselyn avoimiin vastauksiin saatiin upeita visioita kirjastoalan osaamisen kehittämisestä sekä syötteitä ja ideoita kehittämiskirjastotyöhön. Vastaajat kertoivat kehittämisajatuksia ja toiveita esimerkiksi jaettavista materiaaleista, yhteisistä käytännöistä, sisältöjen avaamisesta, moninaisuudesta, benchmarkingista ja tutustumisretkistä, teknisistä parannuksista, hyvien käytäntöjen jakamisesta sekä työhyvinvoinnin lisäämisestä. Lisäksi tärkeimmän tiedotuskanavan, eli akepik.fi-sivun, kehittämisideoita ja vapaapalautteita hyödynnetään sivuston uudistustyössä.

On muistettava, että koulutukset ovat vain osa osaamisen kehittämistä. Työkiertoa, oppimisvierailuja ja vertaisoppimista olisi hyvä lisätä, ja konseptit voidaan juurruttaa osaksi toimintaa. Toteutusmuodoissa voidaan lisätä verkkokoulutuksia, virtuaalista oppimista ja parantaa niiden teknistä laatua. Digitaaliset oppimissisällöt ovat lisänneet tasa-arvoa ja parantaneet koulutusten tehoa. Monipuolisten oppimissisältöjen tuottaminen ja toiveet on suhteutettava kuitenkin kehittämiskirjastotoiminnan resursseihin ja työtä tekevien henkilöiden työpanokseen.

Tampereella 5.9.2021.

*Koordinaattori Jarkko Rikkilä
Projektisuunnittelija Juliaana Grahn*

Kyselyn tausta ja toteutus

Kirjastolain määrittelemää alueellista kehittämistehtävää on toteutettu Tampereen kaupunginkirjastossa vuoden 2018 alusta lähtien. Kyselyllä hankittiin tietoa siitä, minkälaisia ajatuksia Pirkanmaan ja Keski-Suomen erilaisilla kirjastoilla ja kirjasto-osaajilla on kehittämiskirjastotoiminnasta.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia AKE-kehittämiskirjastotoiminnalla on ollut alueella.

- Millä tavalla AKEPiKe-toiminta on tukenut osaamisen kehittämistä?
- Millä tavalla yhteistoiminnan lisäämisessä on onnistuttu?
- Minkälaista tukea kirjastolaiset ovat saaneet?
- Mitkä toimintamuodot ovat olleet onnistuneita?

Tulokset ohjaavat suuntaa lähitulevaisuuden oppimissisältöjen tavoitteista ja avaavat kehittämiskirjastoalueen henkilöstön näkemyksiä AKE-toiminnan strategisen suunnittelun pohjaksi. AKE-toiminnan kirjastolähtöisyys PiKe-aluetta kuunnellen on elintärkeää kehittämistehtävälle. Vastaukset kyselyyn kerättiin nimettömästi 1.6. – 8.8.2021 välisenä aikana.

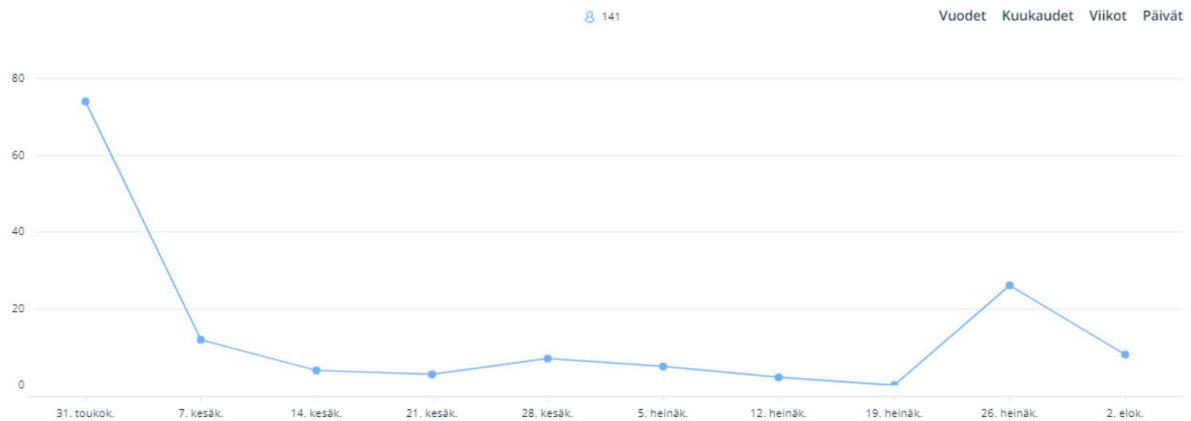
Kysely tarjosi mahdollisuuden kerätä keskitetysti kirjastolaisten ajatuksia ja kehittämissuhteita kehittämiskirjastotoiminnasta ja tiivistää niistä nopeasti omaksuttavia tulkintoja toiminnan tueksi jatkossa. Onnistuakseen tällainen koonti edellyttää myös kyselyn kohderyhmältä sitoutua vastaamiseen ja nähdä kyselyyn vastaaminen mahdollisuutena vaikuttaa kehittämiskirjastotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja onnistumisten arvioimiseen.

Kehittämiskirjastotoiminnan vaikutuksia käsittelevät osiot kyselyssä ovat toistettavia myös jatkossa, jolloin niiden avulla voidaan pidemmän ajan kuluessa saada tarkempaa tietoa kehittämiskirjastotoiminnan vaikuttavuudesta Pirkanmaan ja Keski-Suomen kirjastojen alueella.

Kyselyä toistettaessa tulee miettiä uudelleen kyselyssä käytettäviä sanamuotoja sekä sen rakennetta ja toteutusta paremman luettavuuden, ymmärrettävyyden että vastaamiseen kannustamisen osalta.

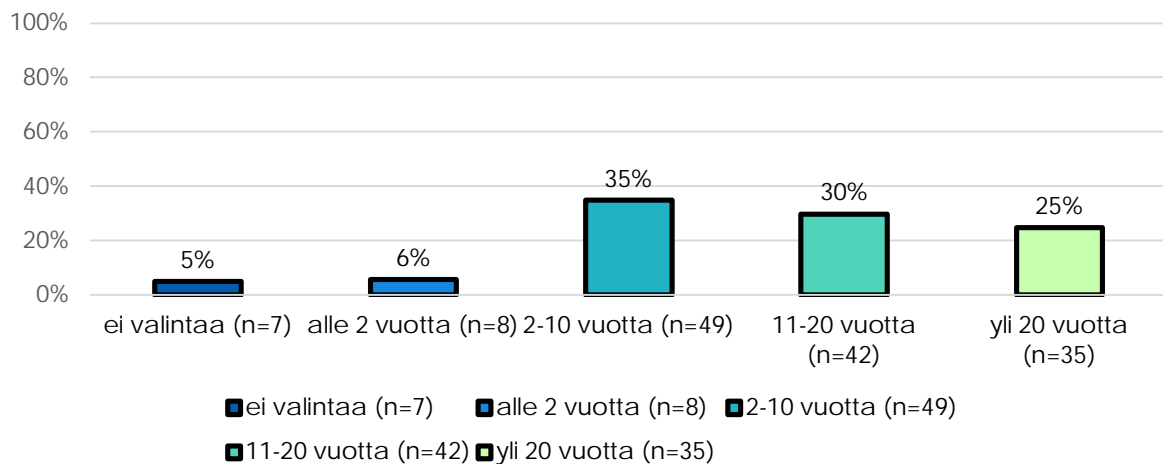
Tulokset

Kyselyyn kertyi vastauksia yhteensä 141 vastaajalta. Suhteutettuna PiKe-kirjastojen henkilöstömäärään noin neljännes alueen kirjastolaisista vastasi kyselyyn.

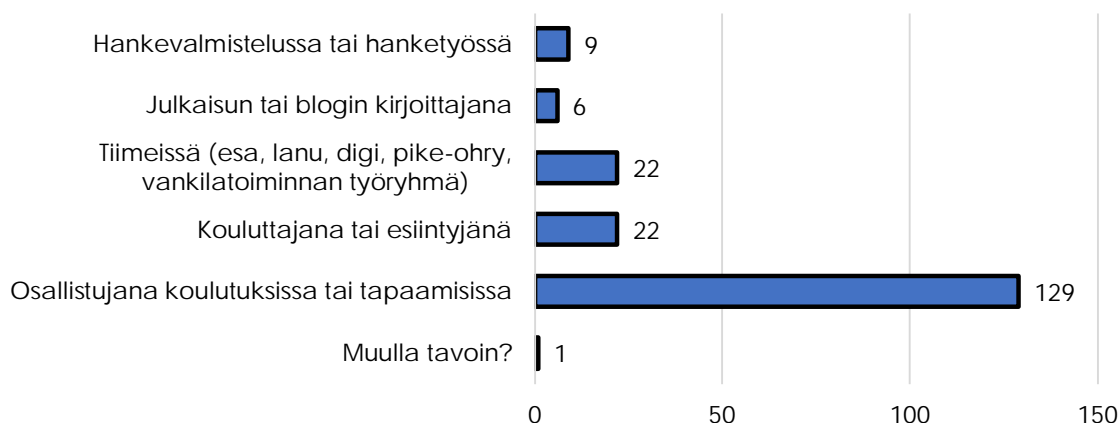
Tampereen kaupunginkirjastosta vastaajia oli noin kolmannes, yhteensä 38 vastaajaa ja muista PIKI-kirjastoista 45. Jyväskylässä kertyi noin viidennes eli 29 vastausta ja muista Keski-kirjastoista 25. Neljä vastaajaa jätti työskentelykuntansa ilmoittamatta. Tulokset seuraavat tätä jaottelua.

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt kirjastoalalla?

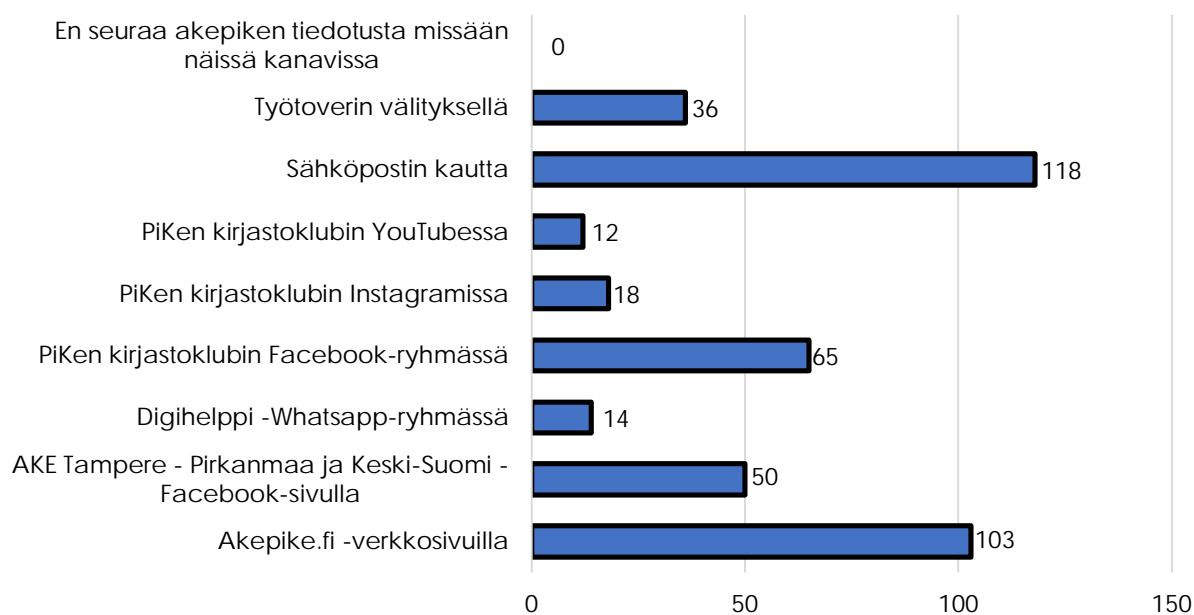
Vastaajista valtaosa on työskennellyt kirjastoalalla vähintään 2 vuotta. Yksi neljästä vastaajasta on työskennellyt alalla yli 20 vuotta.

Olen osallistunut kehittämiskirjaston toimintaan

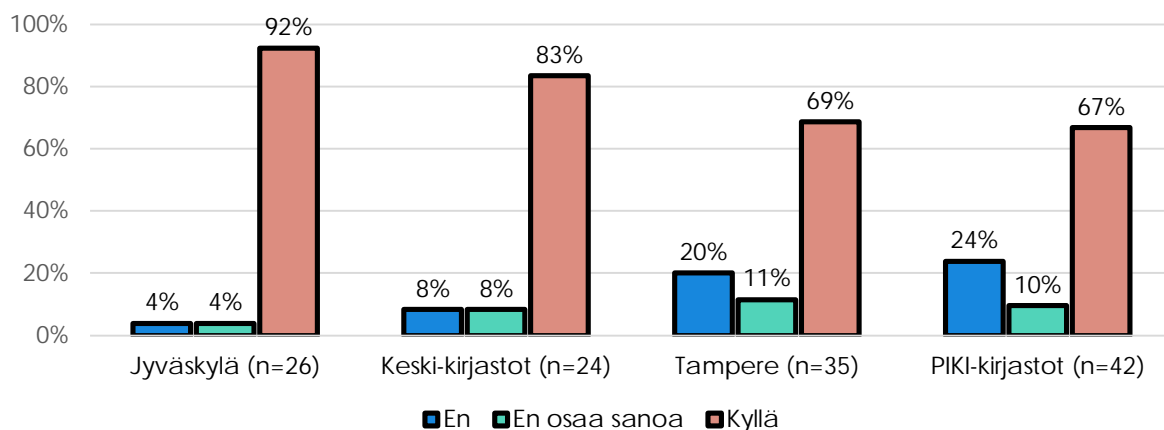
Kaikki vastaajat ilmoittavat vähintäänkin osallistuneensa koulutuksiin tai tapaamisiin. Tämä oli ylivoimaisesti yleisin tapa osallistua kehittämiskirjaston toimintaan.

Seuraan akepiken tiedotusta... (valitse käyttämäsi kanavat)

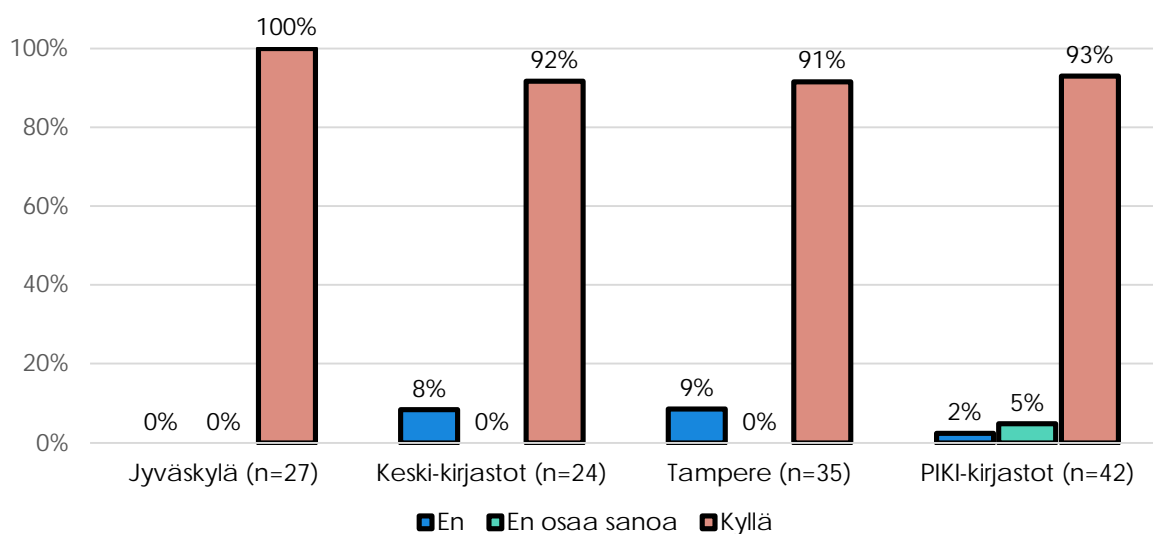
Kaikki vastaajat seuraavat akepiken tiedotusta vähintään jossakin listatuista kanavista, varmimmin sähköpostitse tai verkkosivujen kautta. Tiedotuksen seuraaminen Facebook-kanavien kautta on Instagramia huomattavasti yleisempää.

Oletko tietoinen kirjastolain antamista tehtävistä AKE-kirjastoille?

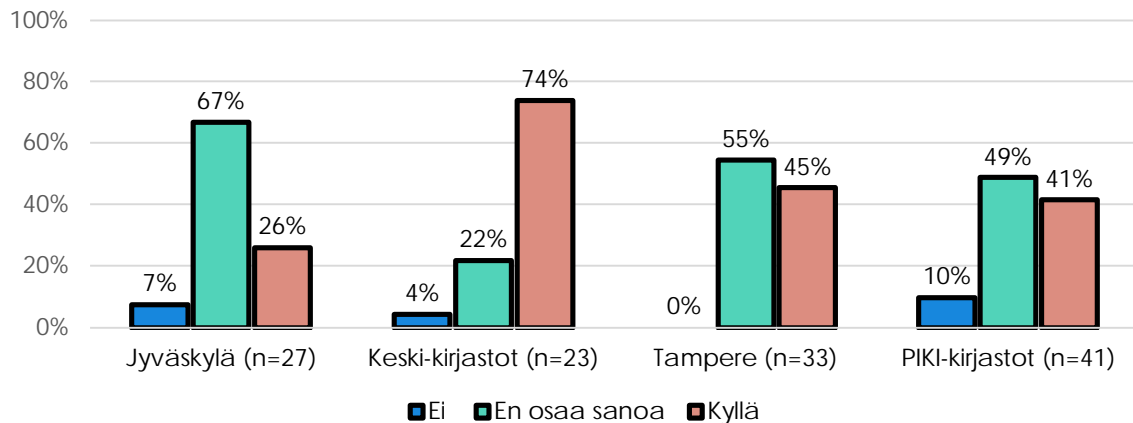
Kirjastolain antamat tehtävät AKE-kirjastoille ovat vastaajien kertoman perusteella vähintään kahden kolmesta kirjastolaisesta tiedossa, Jyväskylässä ja Keski-kirjastoissa Tampereetta ja PIKI-kirjastoja laajemmin. Kaikkiin vastaajaryhmiin kuuluu myös vastaajia, jotka eivät ole tai osaa sanoa olevansa tietoisia kirjastolain antamista tehtävistä AKE-kirjastoille. PIKI-kirjastoissa ja Tampereella noin kolmannes on epävarmoja AKE-kirjastojen tehtävistä.

Tiedätkö mitä akepike tarkoittaa?

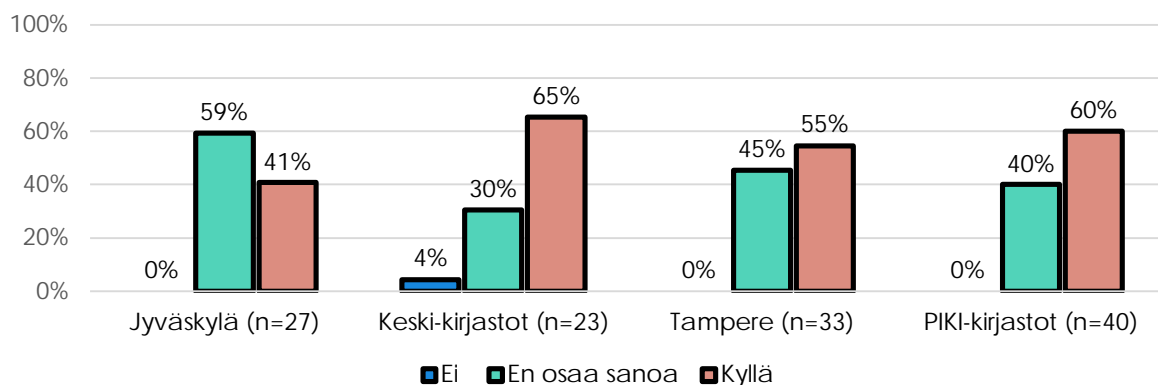
Vastaajat kertovat tietävänsä, mitä akepike tarkoittaa. Noin joka kymmenes vastaaja Tampereella, Keski-kirjastoissa ja PIKI-kirjastoissa vastasi, ettei tiedä tarkoitusta.

Onko pienten kuntien kirjastojen näkökulma mielestäsi otettu akepikessä huomioon?

Vastaajien kokemuksen mukaan pienten kirjastojen näkökulma on enemmän otettu huomioon tai tähän ei osata vastata, kuin että vastaajilla olisi vahva kokemus pienten kirjastojen jättämisestä huomioimatta. Jyväskylän ja Tampereen kaupunginkirjastojen vastaajilla vaikuttaa olevan tästä vähemmän käsitystä kuin kirjastokimpoilla. Muun kuin Jyväskylän kaupunginkirjaston osalta Keski-kirjastojen vastaajien mielestä pienten kuntien näkökulma on otettu huomioon enemmän kuin PIKI-kirjastojen vastaajien mielestä.

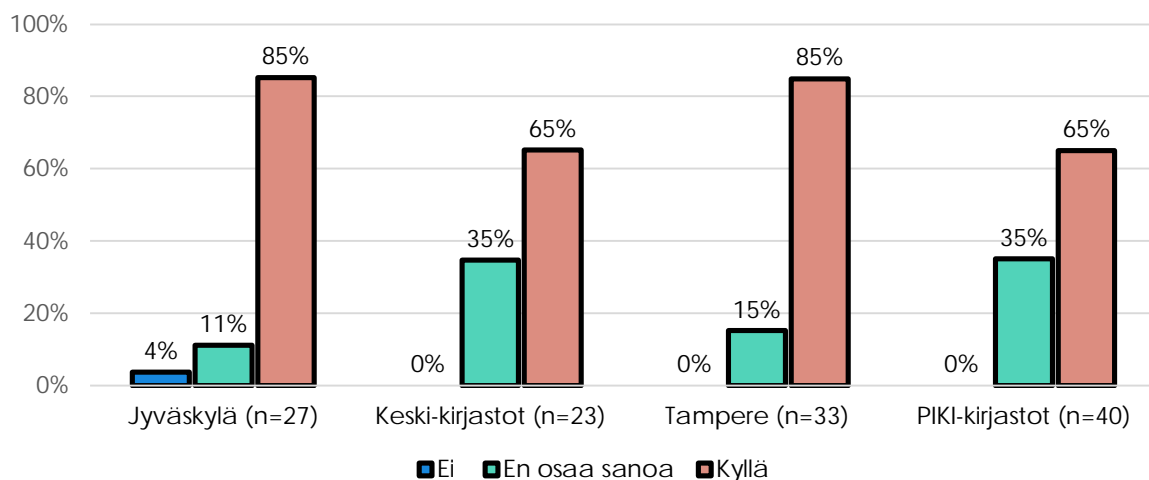
Onko keskisuurten kuntien kirjastojen näkökulma mielestäsi otettu akepikessä huomioon?

Keskisuurten kuntien kirjastojen näkökulma otetaan vastaajien mielestä akepikessä huomioon, jos vastaaja osaa ilmaista kantansa asiaan. Pieni osa vastaajista Keski-kirjastoissa kokee, että keskisuuria kirjastoja ei olla huomioitu akepikessä.

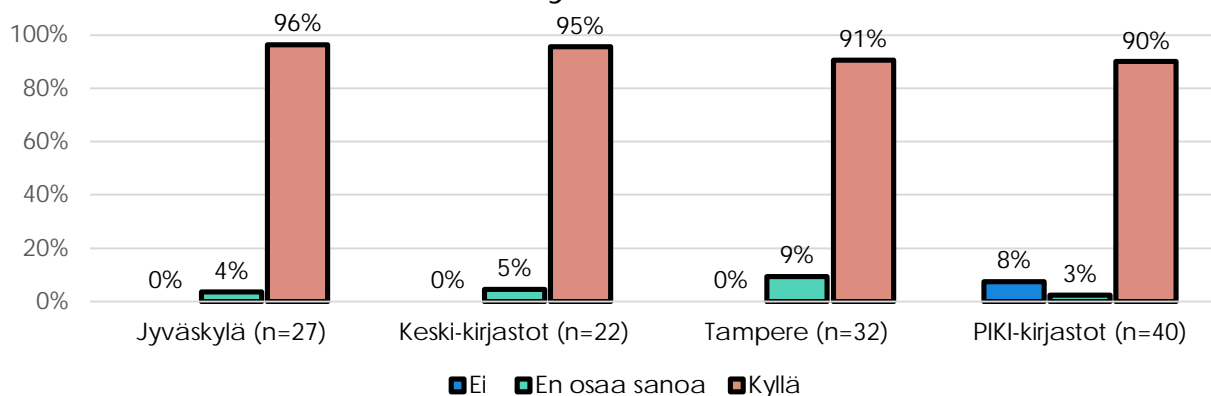

Onko isojen kuntien kirjastojen näkökulma mielestäsi otettu akepikessä huomioon?

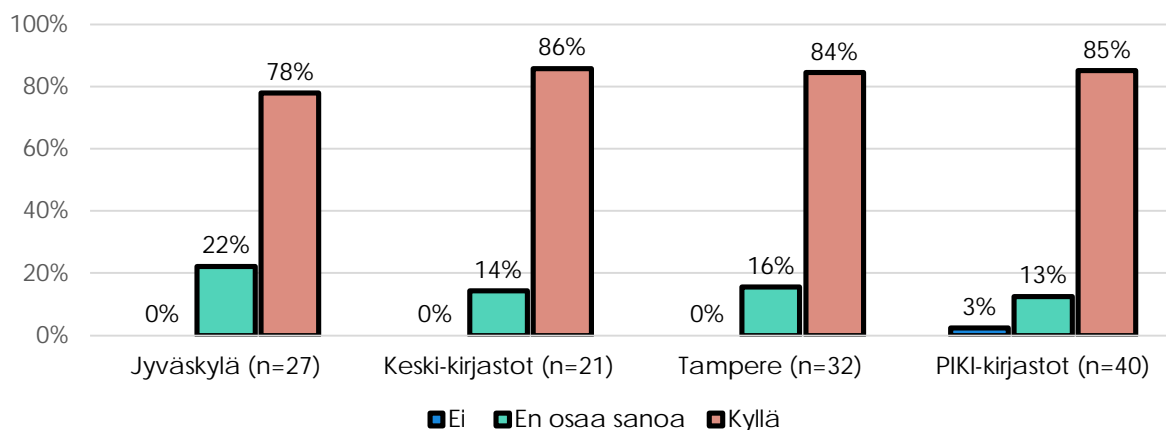
Isojen kuntien kirjastojen näkökulma huomioidaan vastaajien mielestä akepikessa vahvemmin huomioon kuin pienten tai keskisuurten. Vähintään kaksi kolmesta vastaajasta kokee, että suuria kirjastoja huomioidaan toiminnassa – vahvinta käsitys on Jyväskylän ja Tampereen kaupunginkirjastojen vastaajaryhmissä. Kolmannes kimppojen muissa kirjastoissa ei osaa vastata. Pieni osa vastaajista Jyväskylässä kokee, että suuria kirjastoja ei huomioida.

Onko akepiken toiminnasta (tapahtumat, julkaisut, koulutus, välineet...) ollut sinulle apua työssäsi?

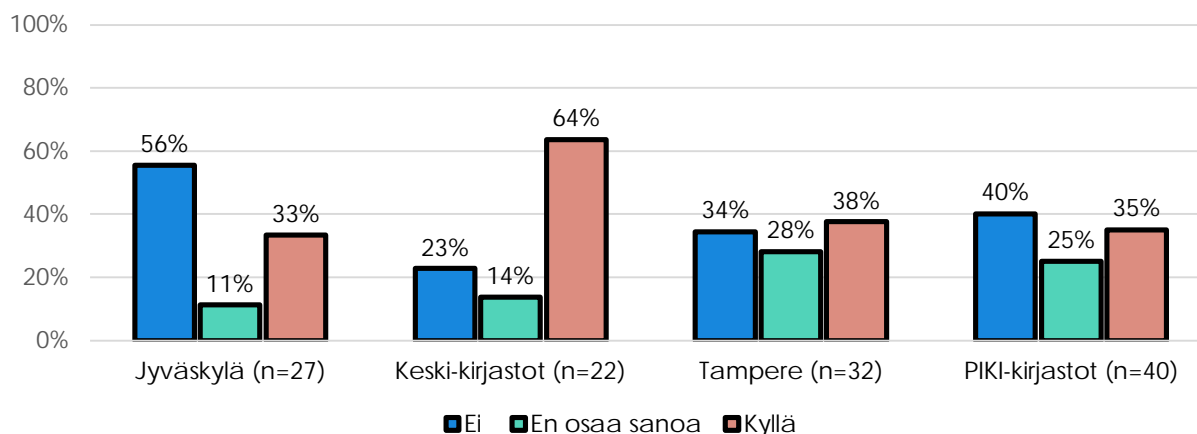
Vastaajat kokevat, että akepiken toiminnasta on ollut apua työssä, suurten yksiköiden ja kimppojen välillä vastauksissa ei ole merkittäviä eroja. Pieni osa PIKI-kirjastojen vastaajista kokee, että toiminta ei ole ollut avuksi osana omaa työnkuva.

Onko akepike auttanut sinua tai kirjastoasi onnistumaan työssänne paremmin?

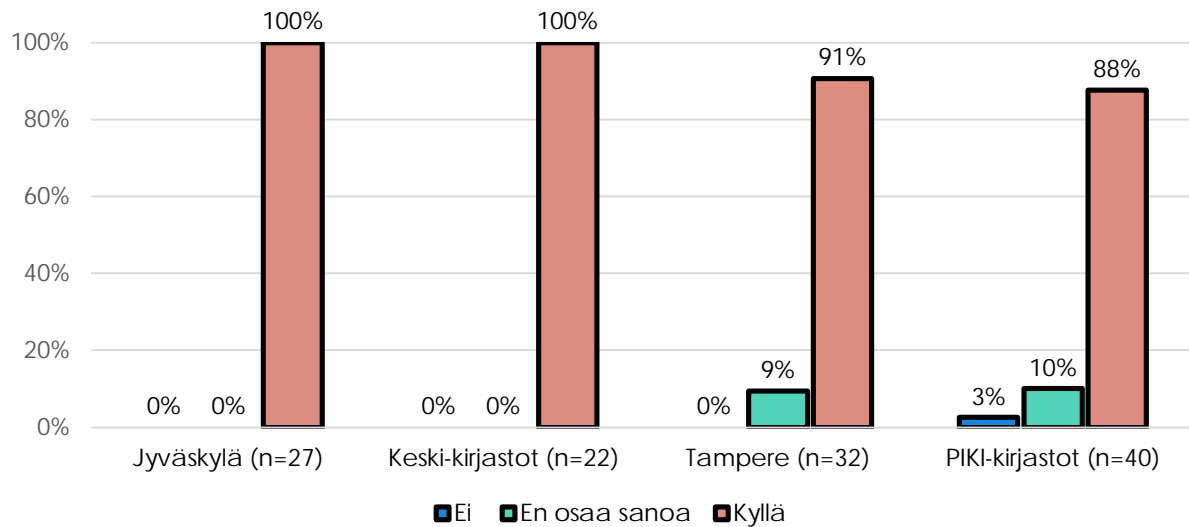
Yli neljän viidestä vastaajasta mielestä akepike on auttanut heitä tai heidän kirjastojaan onnistumaan työssään paremmin. Noin viidennes vastaajista ei osaa vastata. Pieni osa PIKI-kirjastojen vastaajista kokee, että akepike ei ole auttanut itseä tai omaa kirjastoa onnistumaan.

Oletko saanut akepiken kautta hyödyllisiä kontakteja työyhteisösi ulkopuolelta?

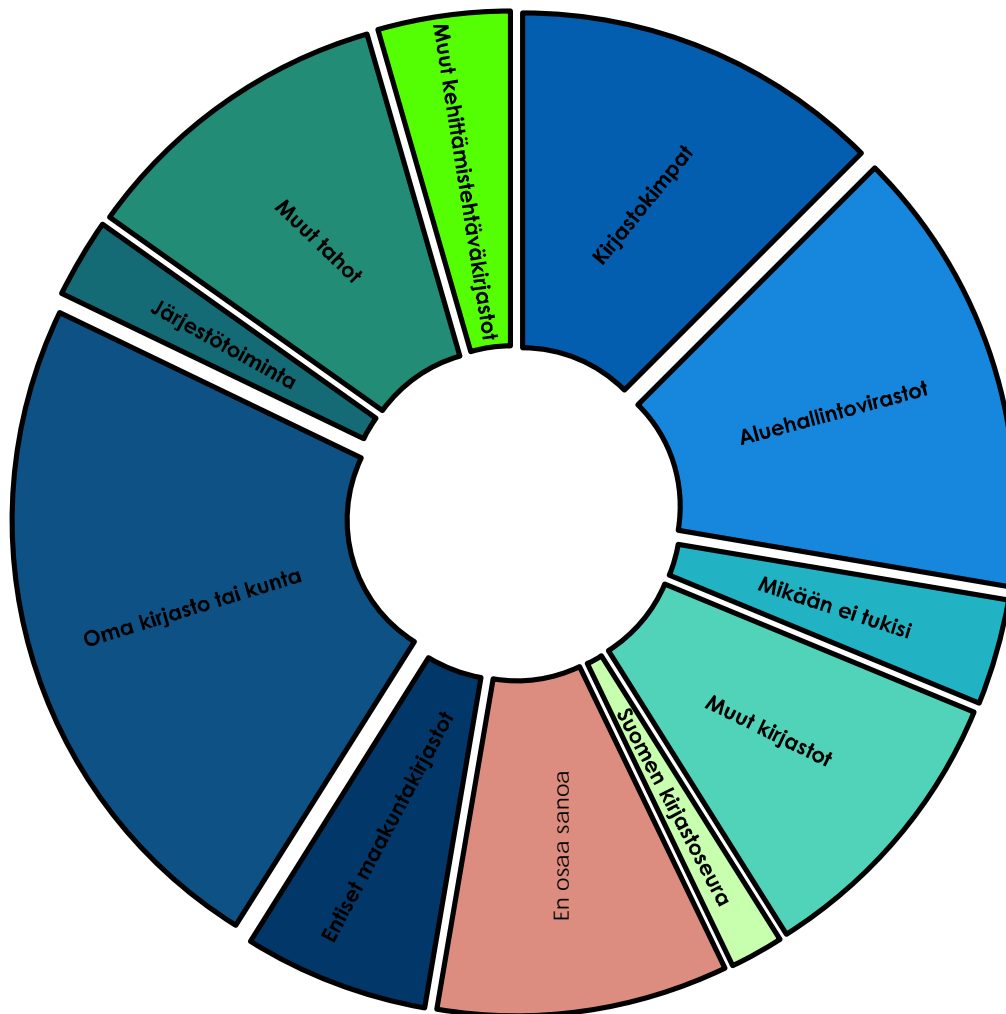
Vastaajien kokemukset akepiken kautta saaduista hyödyllisistä, työyhteisöjen ulkopuolisista kontakteista ovat vaihtelevia. Jyväskylässä noin joka toinen vastaajista kertoo, ettei ole saanut toiminnan kautta ulkopuolisia kontakteja, kun taas muissa Keski-kirjastoissa kaksi kolmesta kertoo päinvastaista. Tampereen ja PIKIn kohdalla vastaukset jakautuvat tasaisemmin – Tampereella hieman suurempi osuus kokee saaneensa toiminnan kautta hyödyllisiä kontakteja kuin PIKI-kirjastoissa. PIKI-kirjastojen vastaajista kuitenkin kaksi viidestä kokee, ettei ole saanut toiminnan kautta ulkopuolisia, hyödyllisiä kontakteja.

Onko AKE-toiminta tukenut mielestäsi kirjastoalan osaamisen kehittämistä Pirkanmaan ja Keski-Suomen alueella?

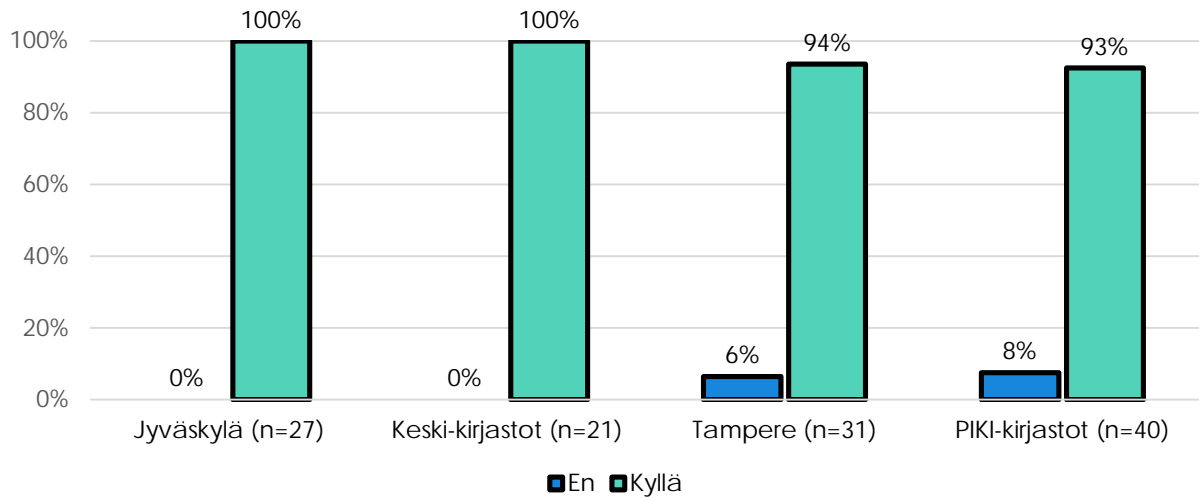
Valtaosa vastaajista työskentelykirjastosta riippumatta katsoo, että AKE-toiminta on tukenut kirjastoalan osaamisen kehittämistä alueella. Pieni osa PIKI-kirjastojen vastaajista kokee, että toiminta ei ole tukenut osaamisen kehittämistä. Tampereella ja PIKI-kirjastoissa noin joka kymmenes vastaaja ilmoitti myös, ettei osaa vastata kysymykseen.

Jos akepikeä ei olisi, tukisiko jokin muu taho sinua kirjaston kehittämisessä, osaamisessasi ja yhteistoiminnassa?

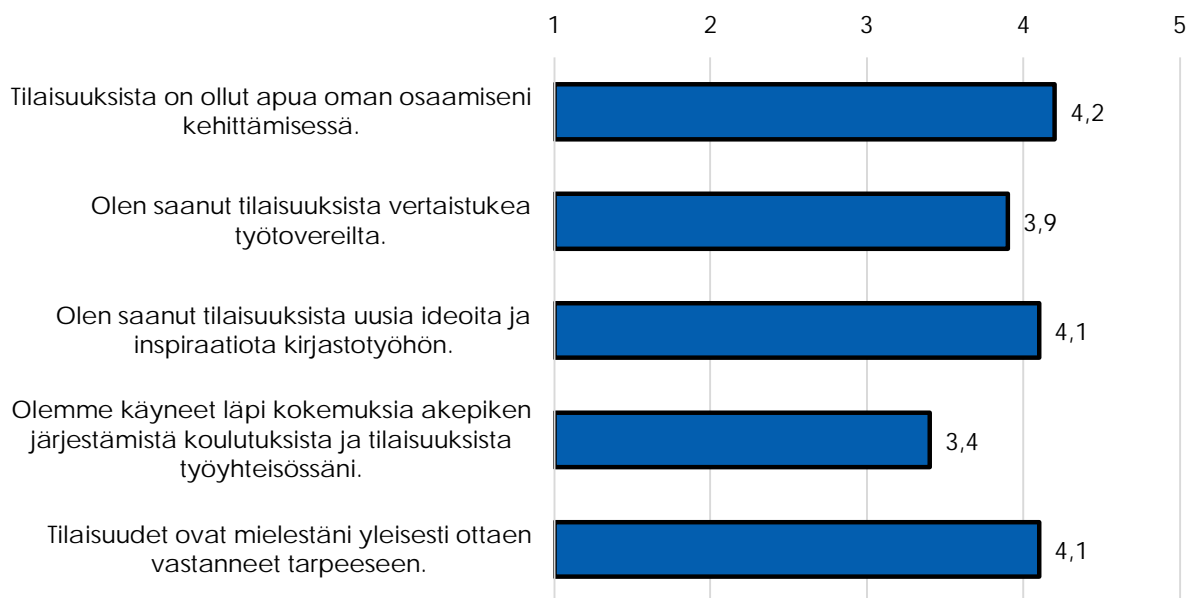
Noin joka toinen vastaaja kertoi, kuinka uskoi saavansa tukea kirjaston kehittämisessä, osaamisessa ja yhteistoiminnassa ilman akepikeä. Merkittävimpinä tuen antajia heidän mielestään tällöin olisivat oma kirjasto- tai kuntaorganisaatio, aluehallintovirastot, omia kirjastokimppoja hallinnoivat kirjastot tai muut tahot kuten kirjallisuus ja henkilökohtaiset verkostot – olettaen että vastaaja kykeni nimeämään jonkin toisen tahon.

Oletko osallistunut vähintään yhteen akepiken tilaisuuteen?

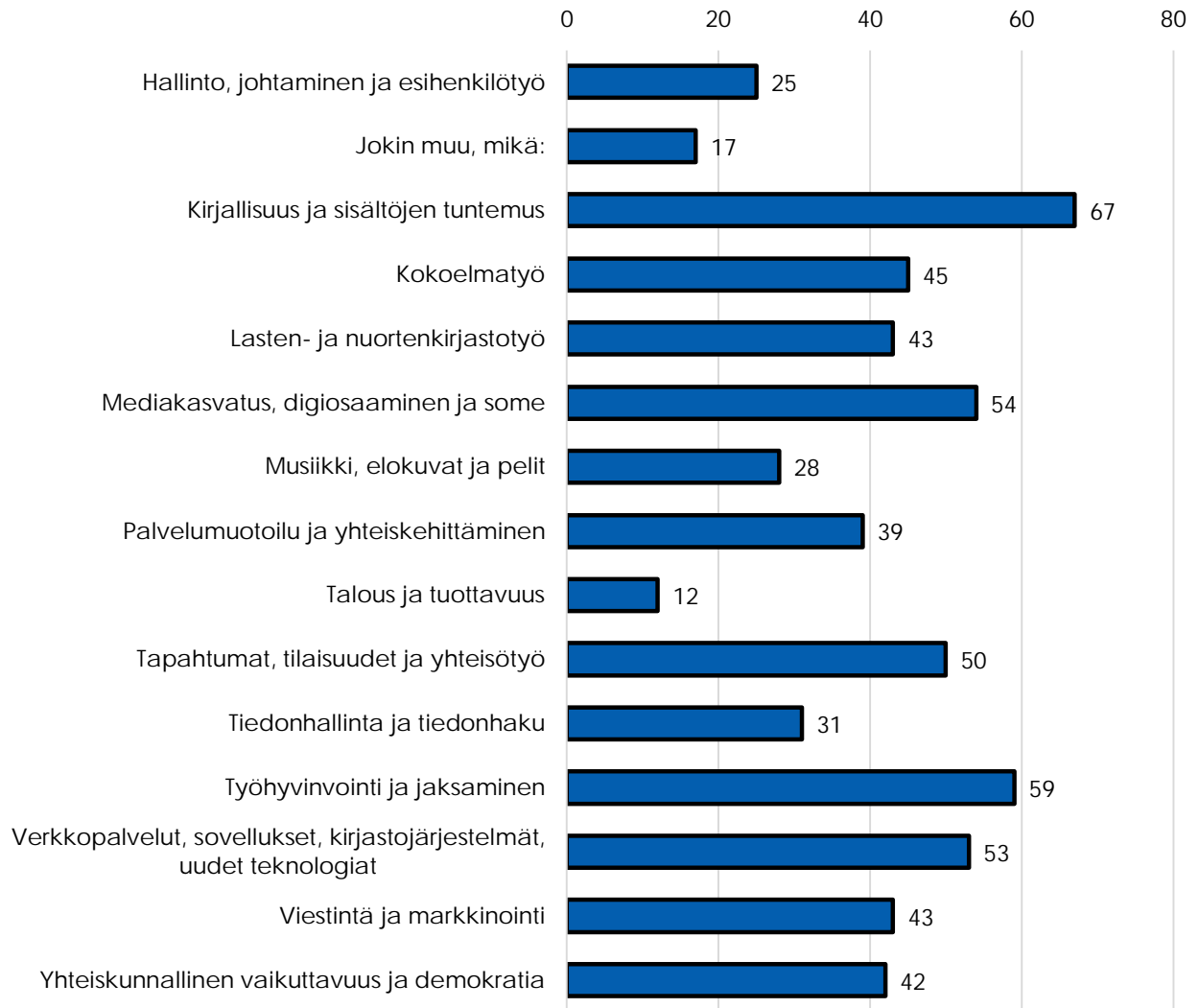
Lähes jokainen vastaaja on osallistunut vähintään yhteen akepiken tilaisuuteen. Tampereella ja muissa PIKI-kirjastoissa pieni osa vastaajista ilmoitti, että ei ole osallistunut lainkaan tilaisuuksiin.

Akepiken tarjoamat oppimissisällöt ja hyödyt keskiarvoina asteikolla 1 = Harvoin, 3 = Toisinaan ja 5 = Usein

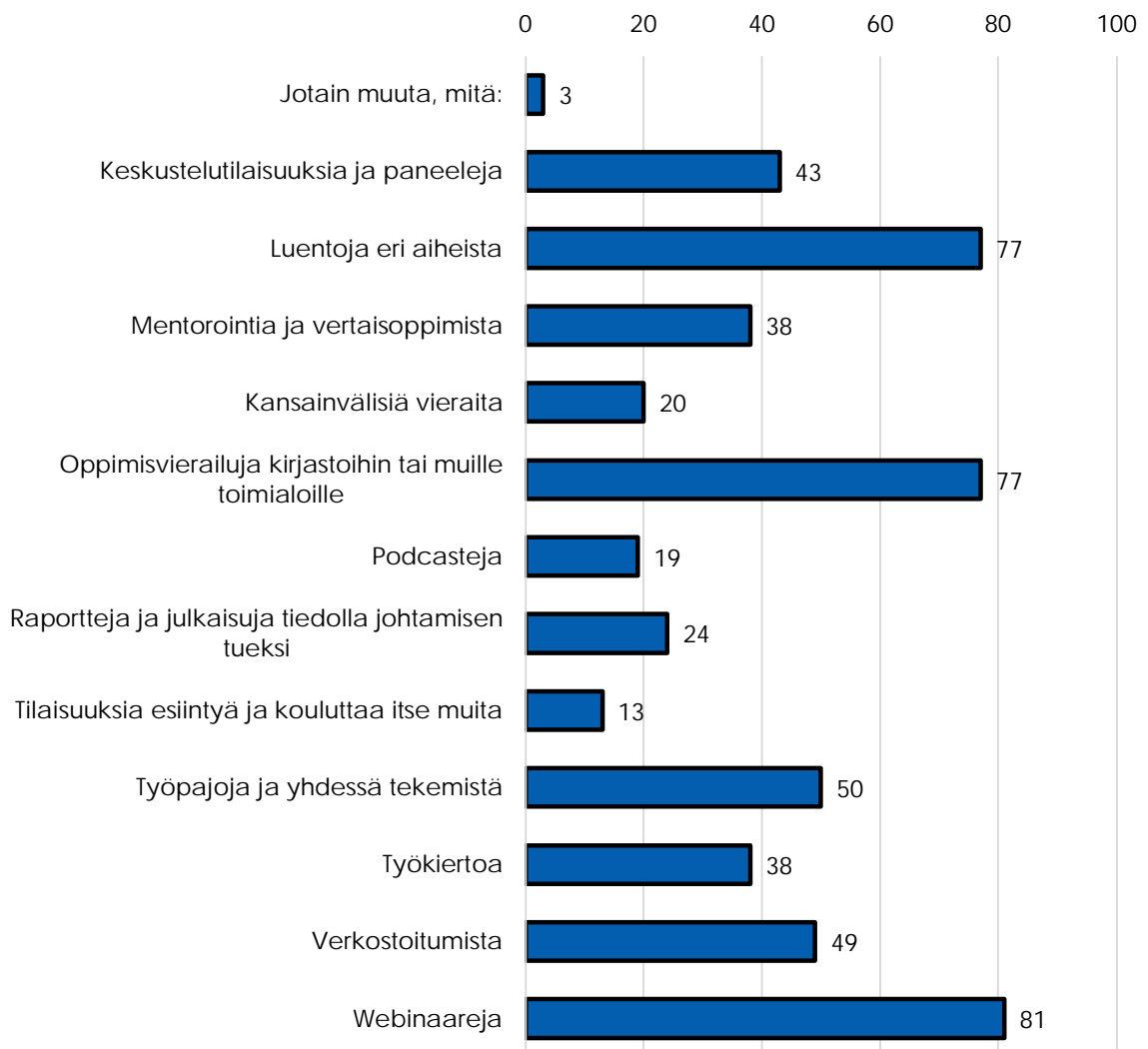
Tarjotuista oppimissisällöistä koetaan olevan hyötyä useammin kuin toisinaan. Eniten vastaajat ovat kokeneet tilaisuuksien olevan avuksi oman osaamisen kehittämisessä.

Akepiken koulutuksissa keskitytään tulevina vuosina monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämiseen. Mistä muista aiheista toivoisit jatkossa koulutusta?

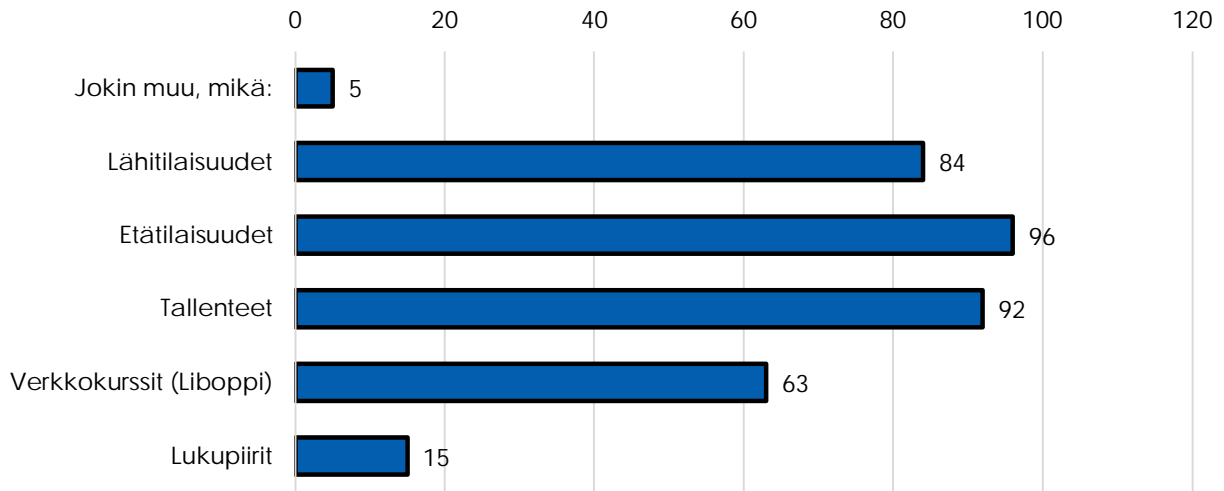
Kirjallisuuteen ja sisältöjen tuntemukseen sekä työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyviä koulutuksia toivotaan jatkossa eniten annetuista vaihtoehdoista. Vähiten vastaajat toivovat jatkossa koulutusta talouden ja tuottavuuden aihepiiristä. 17 vastaajaa kertoi muunlaisten koulutussisältöjen toiveista huomioiden esimerkiksi erityisesti pienten kirjastojen näkökulman tai monikanavaisen asiakaspalvelun esihenkilökoulutuksen tarpeellisuuden.

Millaisia osaamisen kehittämisen muotoja toivot jatkossa akepiken tarjoavan?

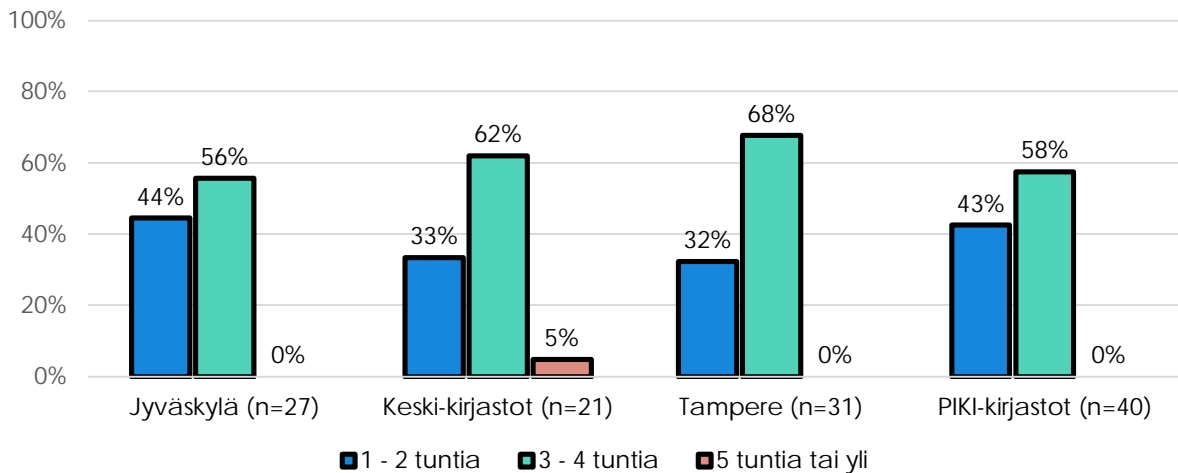
Osaamisen kehittämisen muodoista mieluisimpia vastaajille ovat webinaarit, luennot eri aiheista sekä oppimisivierailut kirjastoihin tai muille toimialoille. Vähiten vastaajat toivovat tilaisuuksia esiintyä ja kouluttaa itse muita. Kolme vastaajaa avasi muotojen tärkeyttä erilaisten työtehtävien erityispiirteiden kautta.

Minkälaisia toteutustapoja toivoisit oppimistilaisuuksille?

Vastaajat toivovat myös jatkossa etätilaisuuksien ja tallenteiden olevan osana oppimistilaisuuksien toteutustapoja lähtilaisuuksien rinnalla. Lukupiirejä vastaajat toivovat toteutustavaksi selvästi muita tapoja vähemmän. Viisi vastaajaa täsmentää esimerkiksi toivovansa erilaisten toteutustapojen yhdistelmiä ja kertaa itselleen mieluisia osaamisen kehittämisen muotoja toteutustapoina.

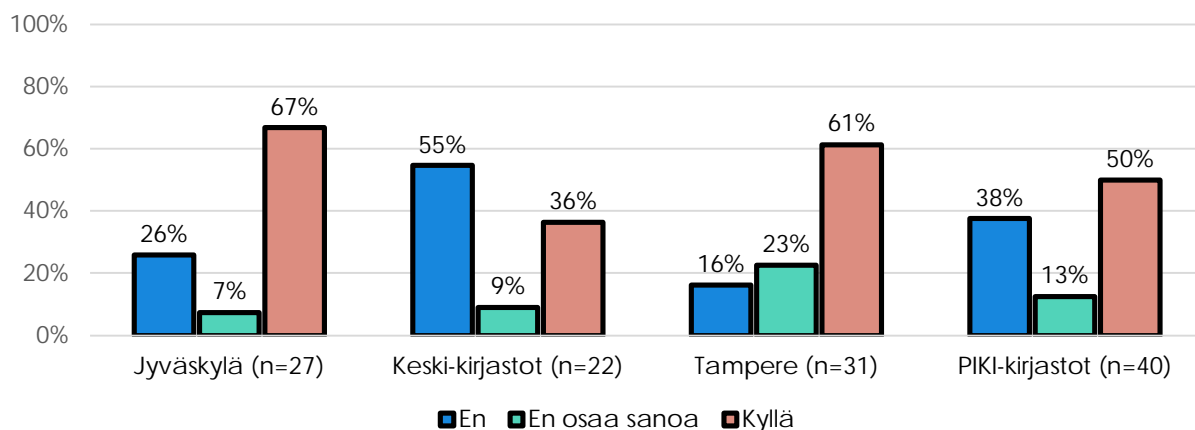
Mikä on sopiva pituus yhdelle koulutukselle?

Vastaajat kokevat sopivimmaksi koulutuksen pituudeksi 3–4 tuntia, tätä kannattaa noin kaksi kolmesta vastaajasta. Noin kolmannes vastaajista suosisi myös 1–2 tunnin koulutuksia. Pieni osa vastaajista Keski-kirjastoissa pitää myös yli 5 tunnin koulutuksia pituudeltaan sopivina.

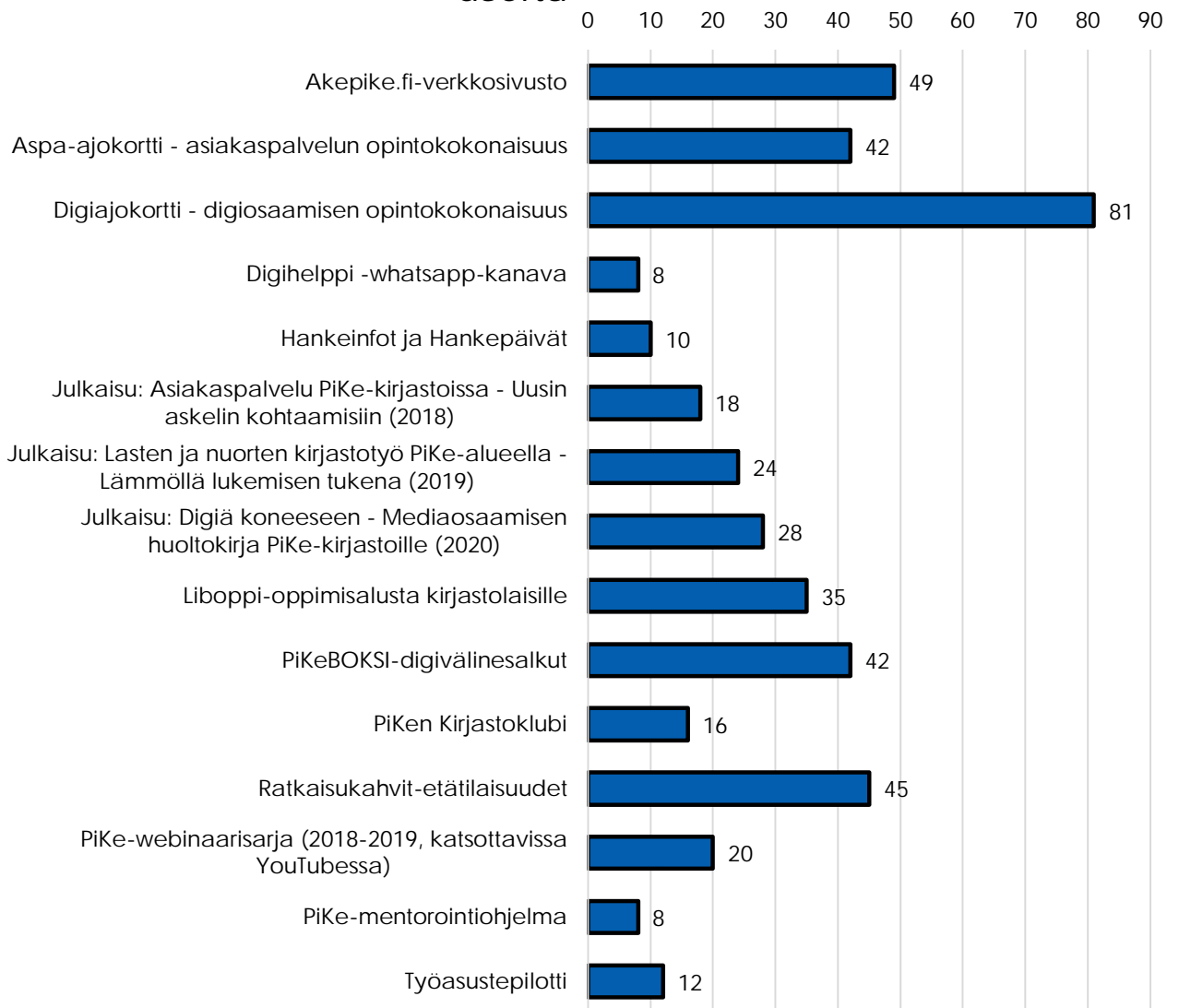

Pystytkö irrottamaan omasta mielestäsi riittävästi aikaa oman osaamisesi kehittämiseen?

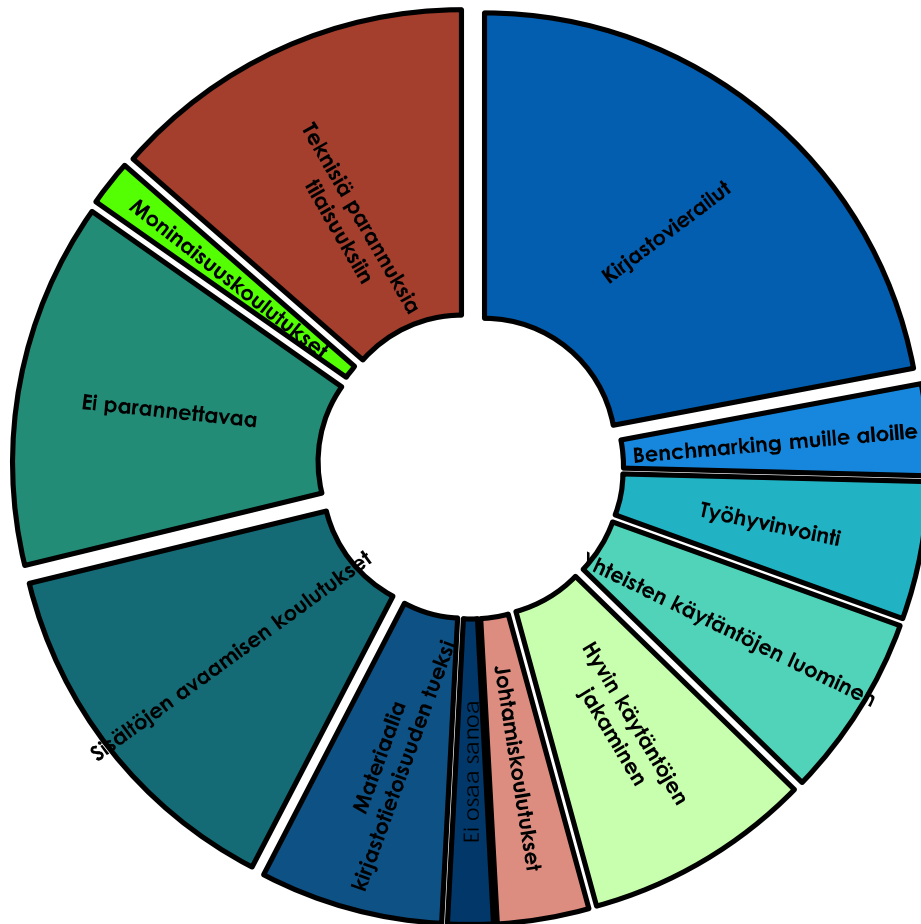
Vastaajien kokemuksissa mahdollisuksistaan irrottaa omasta mielestään riittävästi aikaa osaamisensa kehittämiseen on paljon vaihtelua. Jyväskylässä ja Tampereella noin kaksi kolmesta vastaajasta kokee aikansa riittävän. Muissa Keski-kirjastoissa yksi kolmesta ja PIKI-kirjastoissa noin puolet kokee aikansa riittävän myös osaamisensa kehittämiseen. Keski- ja PIKI-kirjastojen väliset kokemukset ovat keskenään erilaiset. Tampereen vastaajista neljännes ei osaa vastata, muissa kirjastoissa en osaa sanoa -vastausten osuudet ovat joka kymmenennen vastaajan luokkaa.

Mitkä akepiken materiaaleista, konsepteista tai projekteista nostaisit parhaimmiksi? Voit valita useita

Akepiken materiaaleista, konsepteista tai projekteista parhaimpina vastaajat pitävät ylivoimaisesti Digiaajokorttia. Aspa-ajokorttia, akepike.fi-verkkosivustoa, Pikebokseja ja Ratkaisukahvit-etätilaisuuksia pidetään myös suuressa arvossa.

Millaista ennennäkemätöntä toimintaa tai sisältöä järjestäisit, jos saisit itse päättää?

Kolmannes vastaajista eläytyi päiväksi AKE-työn tekijäksi ja suunnitteli erilaisia koulutuskokonaisuuksia, hyvien käytäntöjen luomisen ja jakamisen tapoja sekä mahdollisuuksia hyödyntää muita kirjastoja ja aloja vierailujen ja oppimisen kohteina. Myös teknisiä parannuksia tilaisuuksien suunnittelemisen ja järjestämisen tueksi avasi useampi vastaaja. Vapaapalautteista on tehty poimintoja ja niitä on avattu teemoittain seuraavassa kappaleessa.

Materiaaleja viestintään

"Olisi ihana osallistua koulutukseen josta saisi materiaaleja esim vanhempainiltoihin päiväkodeille ja kouluihin. Ehkä jopa neuvoloihin."

"Haastatteluja ja kyselyjä kirjastokokemuksista (muistoista, tunteista ym.) ja tietenkin kehittämisideoita, päättäjiltä, paikallisilta/valtakunnallisilta julkisuuden henkilöiltä ja yleensäkin kohtaamisia, joista voisi uutisoida mediassa."

"Toivoisin, että koulutuksien kohdeyleisö otettaisiin paremmin huomioon. Esim. Lanu-foorumilla oli aivan mainio luento siitä tietotyöstä ja siitä millaisia mahdollisuuksia sitä tekeville pitäisi suoda, mutta meille luennoiminen on kuorolle saarnaamista. Ylemmälle tahollehan sen viestin pitäisi mennä. Muutenkin toivoisin, että koulutuksissa esiin nousseita ajatuksia, myös niitä negatiivisia, viestittäisiin vahvasti eteenpäin ja myös kirjastolaitoksen ulkopuolelle. Meillä ei tunnu olevan ketään puolestapuhujaa, ja sellaisen asemoiminen ja tälle tiedottaminen voisi olla tärkeä tehtävä josta AKE-työssä voitaisiin ottaa koppiä."

Yhteiset käytännöt

"Tarjoaisin pike-alueen kirjastoille mahdollisuutta yhteensä kolmen päivän mittaiseen koulutukseen ja työpajaan osallisuudesta. Koulutuspäivät toteutettaisiin vuoden aikana niin, että päivien välissä olisi aina puolisen vuotta, jona aikana työyhteisö sitoutuisi tekemään "kotitehtäviä" aiheesta. Eli koulutuksen saamisen edellytys olisi se, että se resursoidaan koulutuksen saavan kirjaston puolelta riittävästi, ja kirjasto sitoutuu aidosti suuntaamaan toimintaansa osallisuuden edistämiseen."

"Miettin myös, miten yhteistyötä kulttuuripalveluiden kanssa voisi kunnissa tehostaa. Nyt kun kulttuurin merkitys kunnissa aletaan hyvinvointityön myötä ymmärtää, on yhteistyö kulttuuripalveluiden ja kirjastojen välillä ennen näkemättömän tärkeää. Tämä on meidän tilaisuutemme, jota ei saa hukata! :)"

"Olen miettinyt, että arjessa usein keskustelut oman työyhteisön kanssa jää helposti palaverieihin, jolloin usein käydään läpi ajankohtaisia asioita jne. Aken koulutukset ovat olleet hyviä ja niiden kautta omaa osaamista voi kehittää, mutta tuntuu että aina ei ole aikaa, tai ei tule keskusteltua koulutuksen annista jälkeinpäin. Myös sitä omaa työyhteisöä (oli se sitten oman työpaikan porukka tai vaikka kirjaston sisällä joku tiimi) olisi kuitenkin hyvä kehittää koko ajan. En tiedä olisiko sellaiselle konseptille tilausta, että Aken kautta voisi esimerkiksi järjestää omalle tiimille tai työyhteisölle jonkun sparraajan vaikka tiettyyn aiheeseen liittyen."

Sisältöjen avaamisen tilaisuudet

"Musiikin ja pelaamisen yhdistävä työpaja, musicgame-jamming, jossa syntyisi lopputuloksena AKE-(peli)teema, jota voitaisiin käyttää muokaten esim. Pelituuletus-ohjelman tunnarina"

"Järjestäisin kokonaisen päivän, jossa annettaisiin vinkkejä sanataiteen/kirjallisuusterapian keinoista satutuntien, kirjavinkkauksen ym. sisältöjen avaamisiin ja lukupiirien vetämiseen."

"Toivoisin siis aikuisten kaunon ja tiedon avaamista vuosittain samoin kuin lasten ja nuorten puolella on nyt tehty."

Moninaisuus

"Enemmän eri asiakasryhmien moninaisuutta esille! Kehitysvammaiset kirjastonkäyttäjät, kuulo-, näkövammaiset, päihde-, mielenterveysas, muistisairaat, omaishoitajat, selkokielen käyttäjät, maahanmuuttajat, lukemisen apuvälineet. Nyt on on jo pitkään keskitytty hbtq -henkilöiden oikeuksiin yhdenvertaisuuspuheessa!"

Benchmarking ja työkierto

"Uskon, että kokemusten kautta syntyy paras oppiminen. Yleensä tekee hyvää nähdä, miten muualla toimitaan. Puskisin kaikin voimin nurin raja-aitoja, jotka ovat estämässä (joko todellisuudessa tai mielikuvissa) kuntien välisen työkierron."

"Benchmarkkausta jonkun toisen kanssa: kirjaston, jolla ei ole "mitään yhteistä" oman kirjaston kanssa, esim. yrityskirjasto, taidemuseon kirjasto, yliopiston kirjasto, tai kirjakaupan kanssa."

Kirjastot ja kasvot tutuksi

"Aamukahvit kerran kuussa, vaikka max 30 min. PiKeläinen esittäytyy yksin tai yhdessä kollegan kanssa ja kertoo lyhyesti työstään valitsemastaan näkökulmasta (miten päätyi alalle, työuran kohokohtia, tuoreet kuulumiset, tai mistä nyt haluaakaan kertoa). Kevyttä keskustelua päälle."

"organisoisin "työmarkkinat", eli työhöntutustumista kahden päivän ajaksi toiseen kstoon (vierailijat ja vastaanottajat)"

"Asiakkaiden houkuttelemista, myös pienillä paikkakunnilla, toimintaan ja markkinointiin (hulvattomia AKE-tempauksia eri paikkakunnilla, osallistamalla yhdessä kirjastolaisten kanssa ja näkyvästi, tottakai!"

"Virtuaalivierailuja erilaisiin kirjastoihin ja miksei muihinkin mielenkiintoisiin kohteisiin kuten museoihin ym. missä on sellaista toimintaa tai tiloja mistä voisi olla apua ja inspiraatiota myös omaan työhön. Myös samanlaisia vierailuja voisi olla tapahtumiin, tyyliin näin täällä tehdään ja toimitaan, tästä voi ottaa mallia."

Ei parannettavaa

"AkePikessä on niin mahtava tekemisen meininki ja niin innovatiivisia osaamisen kehittämiskäsitteitä, etten ikinä pystyisi moiseen. Te olette juuri sitä varten, että innovoitte, kun oma mielikuvitus ei lennä yhtään mihinkään. Kiitos!"

"Kyllä on niin monipuolisesti jo ajateltu että vaikea keksiä mitään. Hyvä kun tähän panostetaan!"

"Sisällöt ovat olleet todella tarpeellisia ja hyviä, innostavia. Hieman ongelmallista on se, että niitä on tosi paljon, eikä kaikkeen voi siten osallistua ja paneutua. Mutta tämä tällainen positiivinen ongelma!"

Tekniset parannukset

"Koulutuksen aikana pitäisi tehdä aiheeseen liittyvä "työ" joka esitellään pienryhmässä ja vertaisarviointina. Aikaa olisi niin vähän, että perfektionistitkin ymmärtävät, ettei ole tarkoitus tehdä "hyvää" vaan riittävää työtä."

"Useampi samansisältöinen verkkokoulutus/etäkoulutus ja mielellään rajoittamaton pääsy koulutuksiin. Poistaisin jollain keinolla maksimiosallistumisrajoituksen, kun silloin koulutukseen ei pääse kuin murto-osa."

"Olisiko mahdollista yhdistää ns. virallinen koulutus ns. vapaampaan koulutukseen? esim. Metson musiikkiosaston konsertit, joiden yhteydessä ensin luentotilaisuus (henkilökunnan omat sisäiset, sitten yleisölle tarkoitetut, lopuksi konsertti) eli täysi setti."

Hyvien käytäntöjen jakaminen

"Kaikki koottaisiin jollekin sellaiselle alustalle (Työkalupakki!), jota voi jatkuvasti päivittää ja jokainen, joka keksii jotain uutta jännää, voi sinne käydä lisäilemässä ideansa."

"Jonkinlainen yleinen tilaisuus uusille työntekijöille (max 1-2v töissä), jossa kaikenlaista käytännötaitoja/tietoja kirjastotyöhön liittyen sekä yleistä tukea ja tietoa kirjastoalasta yleisesti. Digiin ja mediakasvatukseen liittyvien teemojen jatkuvaa ylläpitoa."

"Peruskurssien lisäksi enemmän sukelluksia syvään päähän. HC-ammattilaisia opastamassa ja mahdollisesti yhdessä kehittämistä, kun alkeet on kaikilla jo hallussa."

Työhyvinvointi ja jaksaminen

"vaikka työhyvinvointiin tai ihan mihin vain aiheeseen liittyvä, mitä tiimi tai työyhteisö haluaisi kehittää. Itse peukutan myös kovasti työhyvinvointiin, työn hallintaan jne. liittyviä koulutuksia - tai vaikka ihan webinaareja, puheenvuoroja tms. Esimerkiksi Juha T. Hakalan puheenvuorot ovat olleet huippuja"

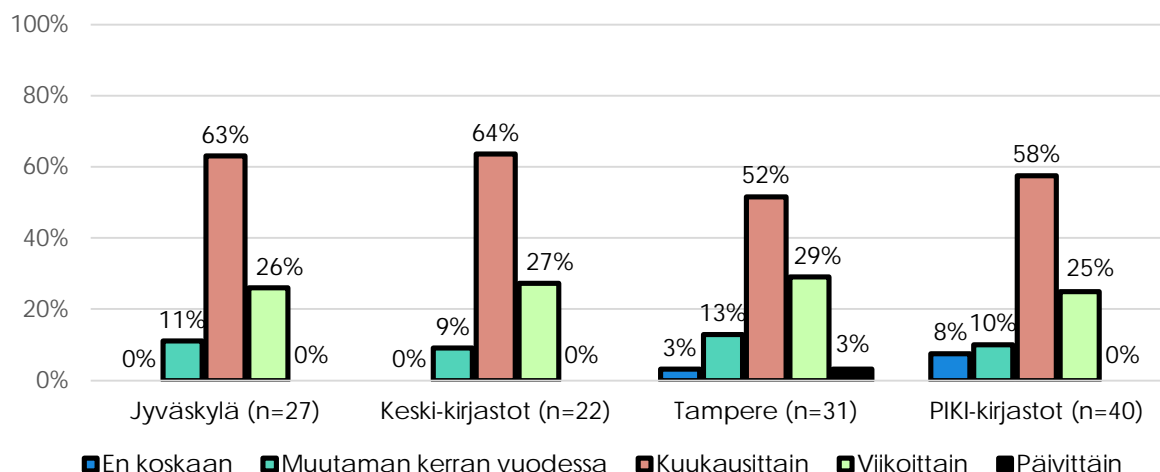
Johtaminen ja esihenkilötyö

"Olemme saaneet käydä aivan loistavissa koulutuksissa PiKen aikana mutta omassa yksikössämme, kohtuullisen suuressa, emme keskustele koulutuksista koskaan."

"Ottaisin askeleen taaksepäin ja järjestäisin esimiehille koulutusta johtajuudesta, linjauksista ja miten oikeasti henkilökuntaa kuullaan. Tekisin esimiehille ajokortin nykyajan johtamisesta, linjauksista ja alaisten itsensä johtamisen johtamisesta."

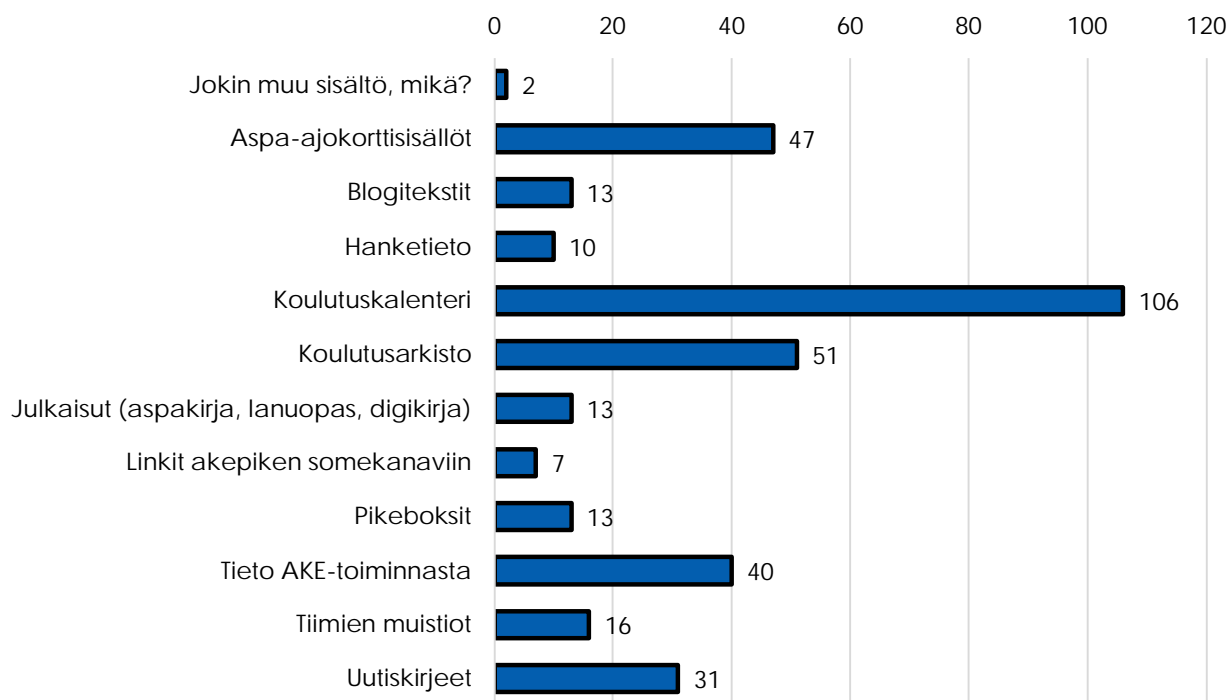
"organisoisin johtajien koulutusjaksot, 2h luento teoriaa ja yhden johtajan käytännön kokemuksia (talousjohtaminen, tietojohdaminen, prosessijohtaminen, henkilöstöjohtaminen, osaamisen kehittäminen jne), tuloksena teos kirjastojohtamisen hyvät käytännöt"

Kuinka usein käyt akepike.fi-sivustolla?

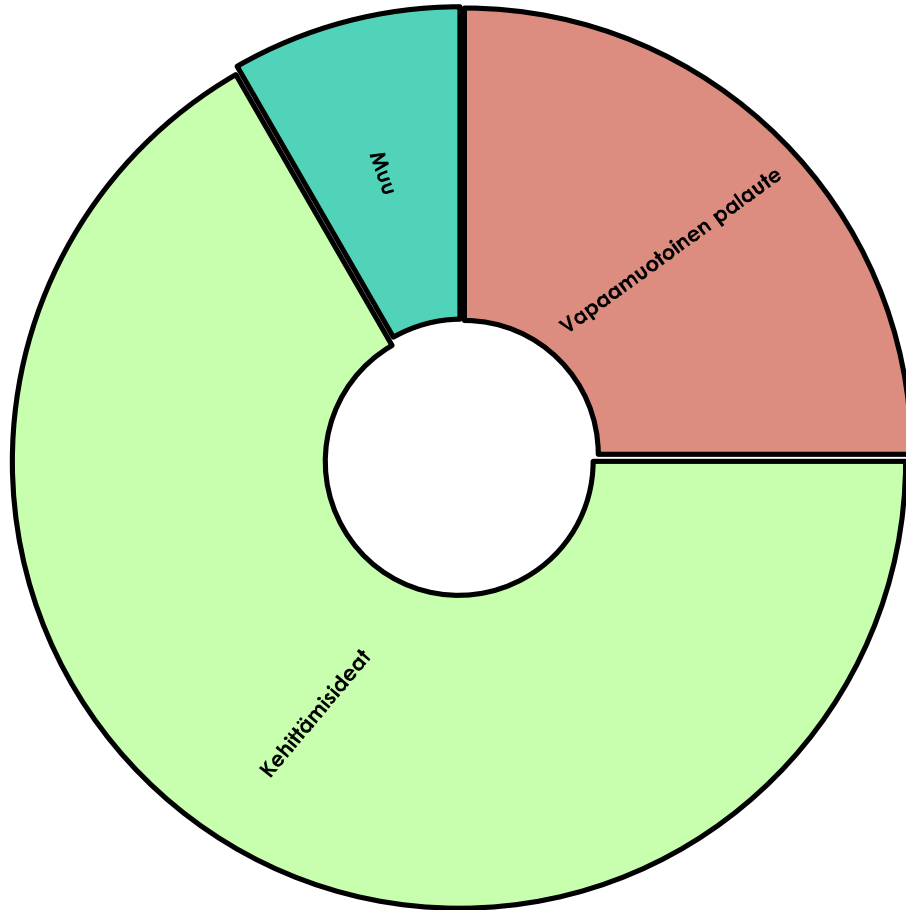
Akepike.fi-sivusto on vastaajien käytössä useimmin kuukausittain. Kaksi kolmesta käyttää sivustoa kuukausittain, joka neljäs taas viikoittain. PIKI-kirjastoissa pieni osa vastaajista ilmoittaa, ettei ole vierailut sivustolla koskaan. Joka kymmenes käyttää sivustoa muutaman kerran vuodessa. Päivittäinen käyttö on poikkeuksellista.

Mitkä sisällöt ovat sinulle tärkeimpiä syitä vieraila akepike.fi-sivustolla?

Vastaajien tärkein syy vieraila akepike.fi-verkkosivustolla liittyy koulutuskalenterin käyttöön. Myös Aspa-ajokorttisisältöjä ja Koulutusarkistoa pidetään tärkeimpinä vierailusyinä. Vähiten tärkeimpinä vastaajat pitävät sivustolla vierailua somekanavien, tiimien muistioden, julkaisujen, hanketiedon ja blogitekstien vuoksi. Muu sisältö -vastauksissa korostuivat vanhat digiajokorttisisällöt sekä sivuston jääminen toistaiseksi vieraillematta.

Sana on vapaa! Kerro vapaamuotoisesti palautetta, kehittämisajatuksia ja ideoita akepike.fi-sivuston kehittämiselle. Millaista sisältöä toivoisit sivulle?

Joka viides vastaaja kertoi vapaamuotoisesti palautetta, kehittämis ehdotuksia tai muita ideoita akepike.fi-verkkosivuston kehittämiselle. Erityisen paljon vastaajat kertoivat kehittämisideoita. Muu palaute sisälsi täydentäviä vastauksia aiempiin kysymyksiin sekä esimerkiksi ajatuksia siitä, että vastaaja ei osaa kuvailla kehittämistarpeita. Vapaamuotoisissa palautteissa vastaajat kertoivat tyytyväisyydestään sivuston nykysisältöön, toiminnallisuuksiin ja asetteluun. Kehittämisideat sivustolla liittyivät esimerkiksi sisältöjen helppoon ja vaivattomaan haettavuuteen, koulutuskalenterin säilyttämiseen, selattavuuteen, ajantasaisuuteen ja uusiin ideoihin teemakokonaisuuksista.

Johtopäätelmät

AKE-toiminnan vaikuttavuus

Kehittämiskirjaston tapahtumista, julkaisuista, koulutuksesta ja välineistä on ollut apua kirjastotyössä lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden mielestä. Yleinen tyytyväisyys toimintaa kohtaan on korkealla tasolla. Huomionarvoista on, että neljä viidestä vastaajasta on sitä mieltä, että akepik-kehittämiskirjaston on auttanut työntekijää ja kirjastoa onnistumaan omassa työssä paremmin. Työssä onnistuminen on valtavan iso asia motivaation, vahvuuksien hyödyntämisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta. Toiminta-alue on laaja, joten tulokset ovat kannustavia ja kertovat onnistumisista valituissa painotuksissa.

Jyväskylän ja Keski-kirjastojen vastaajista kaikki sekä Tampereen ja PIKI-kirjastojen vastaajista melkein kaikki ovat sitä mieltä, että AKE-toiminta on yleisesti tukenut kirjastoalan osaamisen kehittämistä kehittämistehtävän toiminta-alueella. Kehittämiskirjaston tilaisuudet ja tapahtumat on löydetty laajasti - lähes kaikki kyselyn vastaajat olivat osallistuneet vähintään yhteen akepiken tilaisuuteen. Havaintojen voidaan katsoa vahvistavan ajatusta, että myös uuden kirjastolain toteuttaminen on onnistuttu ja kirjastolain muotoiluja on ollut mahdollisuus toteuttaa käytännössä. Kehittämiskirjastotoiminnasta on tullut kiinteä osa kirjastojen osaamisen kehittämisen arkea Pirkanmaan ja Keski-Suomen alueella.

Kyselyn vastausten pohjalta muodostuu kuva, että kehittämiskirjastotoiminta koetaan yleisesti ottaen vaikuttavaksi. Kaikki vastaajat ovat osallistuneet vähintään kehittämiskirjaston järjestämiin tilaisuuksiin. Keskeisimmät tiedotuskanavat ovat sähköposti, akepike.fi-verkkosivu sekä kehittämiskirjaston Facebook-ryhmä PiKen kirjastoklubi. Alueellisen viestinnän kannalta tiedotuskanavia on kuitenkin syytä pohtia jatkossa. Tilanne monipuolistuu myös välineiden ja alustojen kehittyessä.

Viestintä ja AKE-tiedon lisääminen

Esimerkiksi Teams-työskentelyalustoja käytetään eri AKE-alueilla hyväksi eri tavoin ja nämä sisäiset verkkoalustat ovat tulleet osaltaan korvaamaan esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa tapahtuvaa viestintää. Erityisesti lukuisten ammatillisten Facebook-ryhmien merkitystä on syytä tarkastella kriittisestikin jatkossa. Tiedotuskanavien valinta liittyy myös työn muutokseen ja monipaikkaisuuteen. Millä tavalla alueen henkilöstö kokee vapaa-ajan ja työajan tiedotuksen seuraamisen ja miten viestiä kohdennetaan tarkoituksenmukaisesti eri välineissä?

Kehittämiskirjastotoiminnan tavoitteita sekä kirjastolain mukaisten tehtävien avaamista on syytä jatkaa erityisesti Tampereen ja PIKI-kirjastojen alueella. Asiaan voidaan reagoida esimerkiksi tuottamalla esitteitä akepik-toiminnasta ja alueen kirjastoista. Oppimistilaisuuksiin ja koulutusartikkeleihin voidaan sisällyttää AKE-toimintaa avaavia infokalvoja ja puheenvuoroja. AKE-toiminnan tunnettuuden lisäämiseksi on syytä verkostoitua ja tehdä yhteistyötä entistä tiiviimmin myös muiden AKE-kirjastojen kanssa mahdollisten yhteisten materiaalien kehittämiselle.

Akepik.fi-verkkosivulle on toteutettu perustietosivu, joka sisältää perustiedot AKE-toiminnasta, kehittämiskirjaston tekijöiden esittelyt ja tietoa projekteista sekä toiminnan tuotoksista. Tarkoituksena on edelleen kehittää tietoisuutta alueen kirjastoista ja kehittää mahdollisuuksia kirjastojen verkostoitumiseen. Suunnitelmissa on ollut visuaalisuuden lisääminen vaikkapa vuorovaikutteisella alueen kartalla, josta alueen henkilöstö näkee eri kirjastojen yhteystiedot, hankkeet ja muuta olennaista informaatiota.

Alueelliset erityispiirteet

AKE-alueen kirjastot voidaan ryhmitellä karkeasti kolmeen ryhmään: pienet (alle 5000 asukasta), keski-suuret ja suuret kaupungit (Tampere ja Jyväskylä). Keski-kirjastoissa koettiin vastaajien mukaan PIKI-kirjastoja vahvemmin pienten kirjastojen näkökulman huomioiminen kehittämiskirjaston toiminnassa. Syitä tähän voi olla monia: Keski-Suomessa pieniä kuntia on enemmän kuin Pirkanmaalla ja esimerkiksi digihankkeen toimintaa suunnattiin vahvasti pieniin kuntiin. Isojen kuntien näkökulma huomioidaan toiminnasta vastaajien mukaan yleisesti hyvin.

Alueellisten erityispiirteiden huomioiminen verrattuna suurten kuntien näkemykselliseen ohjaukseen on toiminnan suunnittelussa tunnistettu asia, jossa on sekä mahdollisuuksia että haasteita. Tampereen kaupunginkirjaston henkilöstömäärä on karkeasti kolmasosa PIKe-alueen koko henkilöstön määrästä, joten painoarvo on merkittävä. Toisaalta on syytä huomioida, että erityisesti pienten kuntien kirjastotoiminnan kehittäminen ja tukeminen on olennaista. Yleisesti ottaen voidaan edelleen ajatella, että kehittämistehtävällä tulee olla merkitystä pienten kuntien kirjastotoiminnalle ja näin ollen sen huomioiminen on keskeistä.

Alueelliset erot heijastuvat myös työntekijöiden mahdollisuuksiin kehittää omaa osaamistaan. Isoissa kaupungeissa, Jyväskylässä ja Tampereella, kaksi kolmesta kokee aikansa riittävän hyvin osaamisen kehittämiseen. Keski-kirjastoissa vain kolmasosa ja PIKI-kirjastoissa puolet kokee aikansa riittävän ammatilliseen päivittymiseen. Keski-Suomen ja Pirkanmaan erot voivat selittyä osittain sillä, että Keski-Suomessa on pieniä (alle 5000 asukasta) kuntia reilusti yli puolet ja työntekijöitä kirjastoissa on paikoin erittäin vähän. Pienten kuntien tukeminen liittyy käytännössä yksilön tasoon ja pienissä kunnissa työskenteleviin ihmisiin. Se konkretisoituu siinä, miten pienissä kunnissa työskentelevien osaamisen kehittäminen voidaan toteuttaa.

Oppimissisältöjen arviointi ja painotukset

Kehittämiskirjastotoiminnan ydintehtävänä on henkilöstön osaamisen kehittäminen, kirjastojen toiminnan vahvistaminen ja yhteistoiminnan lisääminen. Käytännössä osaamisen kehittäminen konkretisoituu erilaisissa AKE-toiminnan tuottamissa oppimissisällöissä, joista koulutukset ovat yksi osa. Kyselyyn vastanneiden mukaan akepiken tilaisuuksista on ollut apua oman osaamisen kehittämisessä. Tilaisuuksista on saatu uusia ideoita ja inspiraatiota kirjastotyöhön sekä ne ovat yleisesti ottaen vastanneet tarpeeseen.

Oppimisen, koulutusten tai tilaisuuksien arvioinnissa on olennaista huomioida se, mitä tapahtuu varsinaisen tilanteen jälkeen tai sen tuloksena. On nähtävissä, että vain harvoissa kirjastoissa käydään läpi kokemuksia kehittämiskirjaston koulutuksista tai tilaisuuksista niiden jälkeen. Tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota jatkossa: asian sanoittaminen, rohkaisu ja innostaminen voivat olla huomioituna myös kehittämiskirjaston painotuksissa. Vertaistuen ja työtoveruuden kehittäminen ja tukeminen tulee huomioida oppimissisällöissä tulevaisuudessa.

Asiakaspalveluosaamisen kehittäminen tulee olemaan akepike-kehittämiskirjastotoiminnan ydintä nyt ja tulevaisuudessa. Aspa-ajokorttikokonaisuus kokoaa AKE-toiminnan alusta toteutettuja opetussisältöjä ja paketista on tarkoitus tehdä pysyvä osa toimintaa. Palveluosaamisen lisäksi asiakaslähtöisyyden ja asiakaslähtöisen ajattelun vahvistaminen on keskeistä. Asiakkaiden mukaan ottaminen toiminnan kehittämiseen, osallisuuden lisääminen ja asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksien parantaminen edellyttävät uutta osaamista, tietoa ja taitoja.

Koulutussisältötoiveiden viiden kärki on seuraavanlainen: kirjallisuus ja sisältöjen tuntemus; työhyvinvointi ja jaksaminen; mediakasvatus, digiosaaminen ja some; tapahtumat, tilaisuudet ja yhteisötyö & verkkopalvelut, sovellukset, kirjastojärjestelmät ja uudet teknologiat. Vastaajien ajatus

tulevaisuuden koulutuksista painottuu ehkä yllättävänkin vahvasti mediatyön ja digitaalisen ilmiöiden suuntaan. Painottumisen taustalta voi löytää myös onnistumisia ajattelun ja osaamisen vahvistumisessa: digiajokorttia tarjottiin henkilöstölle kaksi vuotta ja digikoulutuksia on tarjottu muihin painotuksiin verrattuna suhteellisen runsaasti.

Työhyvinvointi ja jaksaminen tulee ottaa kehittämiskirjaston koulutuksissa vahvemmin huomioon jatkossa. Teema on tällä hetkellä erityisen tärkeä, johtuen esimerkiksi koronatilanteen epävarmuudesta sekä siitä aiheutuvista muutoksista työssä. Monipaikkainen ja muuttuva työ, itseohjautuvuus, oman työn johtaminen ja ajankäytön hallinta kytkeytyy hyvinvoinnin ja jaksamisen kysymyksiin. Kirjastolaisen työhyvinvointiin voidaan rakentaa oppimiskokonaisuutta jo vuodelle 2022. Yleisesti ottaen on yllättävää, kuinka vähän yksilön ja yhteisön hyvinvointi näkyy kehittämiskirjastojen koulutuspainotuksissa.

Osaamisen kehittämisen muodoista vastanneet toivoivat erityisesti luentoja eri aiheista, oppimisvierailuja kirjastoihin tai muille toimialoille sekä webinaareja. Oppimisvierailujen, opintomatkojen tai muihin kirjastoihin tutustumismahdollisuuksia tulee edistää jatkossa. Globaalin pandemian keskellä matkustaminen on käytännössä pysähtynyt ja virtuaalivierailut ovat paikanneet tilannetta jonkin verran. Toiveena on, että lähivuosina pystytään toteuttamaan fyysisiä oppimisvierailuja kansallisesti kiinnostaviin kohteisiin.

Oppimisen toteutustavoissa hybridimuotoisuus on tullut jäädäkseen. Etätilaisuudet ja tallenteet ovat lisänneet PiKe-kirjastojen tasa-arvoisuutta, ja osallistuminen on tullut mahdolliseksi yhä useammalle kirjastolaiselle. Jatkossa on mahdollisuuksien mukaan lisättävä tallenteita sekä parannettava etälähetysten laatua ja monipuolisuutta. Tähän liittyviä uusia avauksia on jo otettu – Zoom-alusta on testikäytössä ja akepiken suoralähetyksissä tehdään yhteistyötä ulkopuolisen yrityksen kanssa toimintasuunnitelman mukaisesti.

Kirjastoalan osaamisen kehittämisen tulevaisuus

Vastaajat kertoivat näkemyksistään siinä tilanteessa, että kehittämiskirjastotoiminta puuttuisi kokonaan osaamisen kehittämisen kentältä. Vastauksissa näkyy, että kehittämiskirjaston tekemä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on huomattu ja AKE-kirjastoille kohdistuu selkeitä odotuksia kirjastolain toteuttamisessa. AKE-kirjasto nähdään silmäntasaisena ja käytännönläheisenä toimijana kirjastojen arjessa. Kehittämiskirjastossa koetaan olevan ruohonjuuritason näkemystä kirjastoalan kehittämisestä. Osalle vastaajista AKE-toiminta edustaa ainutta täydennyskoulutuksen organisaatiota.

Verkkokoulutukset ovat muuttaneet dynamiikkaa koulutusten järjestämisessä viimeisen kuukausien ja parin vuoden aikana poikkeuksellisen paljon. Verkossa välitettäviin tilaisuuksiin, kuten esimerkiksi suoralähetysiin Kirjastokaistalla, voi osallistua kansallisesti mistä paikasta tahansa. AKE-kirjastot tekevät yhteistyötä aluehallintoviraston ja toisten AKE-kirjastojen kanssa, jolloin sisällöt suunnataan usean maakunnan alueella tai koko Suomen laajuisesti. Erilaisen koulutustoimijoiden rooleja ja vastuita on pohdittava tulevaisuudessa virtuaalisen oppimisen, resurssien tehokkaan käytön ja yhteistyön näkökulmien hyötyjen kautta.

Tulevaisuus

Kyselyn vastauksista voidaan muodostaa kuva onnistumisista ja parannuskohteista. Vastauksista saadaan myös syötteitä akepike.fi-alustan kehittämiseksi. Tulevaisuuden osaamisen kehittämisessä keskeistä ovat ajanmukaiset sisällöt, laadukkaat tekniset toteutukset ja monimuotoisten oppimismahdollisuuksien tarjoaminen. Kyselyn johtopäätelmiä suhteessa tulevaisuuteen voidaan tiivistää ohessa oleviksi listoiksi.

Onnistumiset, akepike on...

- tukenut kirjastoalan osaamisen kehittämistä alueella
- kannustanut työntekijöitä ja auttanut onnistumaan
- löytänyt tiedotuksella ja viestinnällä alueen henkilöstön
- motivoinut kirjastolaisia osallistumaan konsepteilla (kuten digijajokortti)
- vastannut monipuolisilla sisällöillä kirjastolain tehtäviin

Parannuskohteet, akepike voi...

- huomioida vieläkin paremmin kirjastojen eri lähtökohdat
- kannustaa koulutusten jälkeisiin oivalluksiin ja pohdintaan
- lisätä vierailuja, benchmarkingia, työkiertoa ja vertaisoppimista
- huomioida työhyvinvoinnin ja jaksamisen teemat sisällöissä
- kehittää monimuotoista oppimista ja verkkokoulutuksia

Tulevaisuuden sisällöt

Koulutussisältöjen tulevaisuuden painotukset johdetaan kyselyn tuloksista. Asiakaspalveluosaamisen ja asiakaslähtöisen ajattelun vahvistamista jatketaan. Se on toiminnan ydinpainotus. Tulevien oppimissisältöjen aihepiirit liittyvät seuraaviin osa-alueisiin.

1. *(asiakaspalvelu ja palveluosaaminen)*
2. kirjallisuus ja sisältöjen tuntemus
3. työhyvinvointi ja jaksaminen
4. mediakasvatus, digiosaaminen ja some
5. tapahtumat, tilaisuudet ja yhteistyö
6. verkkopalvelut, sovellukset, kirjastojärjestelmät ja uudet teknologiat